

บทที่ 4

บัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (Flow of Fund Account)

บัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (FLOW OF FUND ACCOUNTS) ได้เริ่มจัดทำในปี 1975 โดยความร่วมมือระหว่าง กองบัญชีรายได้ประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กับฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย การจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (FLOW OF FUND ACCOUNTS) จำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลสถิติทางด้านบัญชีประชาชาติและข้อมูลทางด้านการเงิน สำหรับสถิติจากบัญชีประชาชาติจะใช้ในการคำนวณภาคเศรษฐกิจ ส่วนภาคสถาบันการเงินได้ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย และแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแหล่งที่มาของเงินทุน (SOURCE OF FUND) และแหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน (USE OF FUND) เพื่อแสดงรายละเอียดว่ามีการเคลื่อนย้ายเงินออมจากภาคเศรษฐกิจที่เหลือไปสู่ภาคที่ต้องการเงินลงทุนได้อย่างไร การเคลื่อนย้ายจะต้องผ่านสิทธิเรียกร้องทางการเงิน (FINANCIAL CLAIM) ได้แก่ การเพิ่มขึ้น (หรือลดลง) ในสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) เช่น เงินสด หัก ตั๋วเงิน เป็นต้น และการก่อหนี้เพิ่มขึ้น (หรือลดลง) อาจกล่าวสรุปได้ว่า ถ้าภาคเศรษฐกิจใดมีเงินออมเหลือก็จะได้รับสิทธิเรียกร้องทางการเงิน (FINANCIAL CLAIM) ทางด้านสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) ถือว่าเป็นการลงทุนเพื่อรักษาความมั่งคั่งไว้ในอนาคต ในขณะที่ภาคที่ต้องการกู้ยืมก็จะก่อสิทธิเรียกร้องทางการเงิน (FINANCIAL CLAIM) ทางด้านหนี้สิน (LIABILITIES) โดยการออก หัก ตั๋วเงิน โดยจะบันทึกรายการก่อหนี้เพิ่มขึ้น แต่ขอย้อนกลับไปสู่จุดเริ่มต้นว่าการออมเกิดขึ้นได้อย่างไรและมีการลงทุนเท่าใด ส่วนที่แตกต่างกัน (ช่องว่างการออมและการลงทุน) จะต้องไปกู้มาจากภาคอื่นเท่าใด โดยผ่านสิทธิเรียกร้องทางการเงิน ทั้งหมดเป็นแนวคิดของเรื่องบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (FLOW OF FUND)

ในเศรษฐกิจประกอบด้วยภาคเศรษฐกิจดังนี้ ครุวัเรือน ธุรกิจ และภาครัฐบาล จากบทก่อนเราจะได้ว่า แต่ละภาคมีรายได้จากแหล่งใดบ้างและมีการใช้จ่ายเท่าใด มี

เงินออมเหลือเท่าใดในแต่ละภาค จะแสดงอยู่ในตารางรายรับ รายจ่าย ของภาคครัวเรือน รายรับ รายจ่าย ของภาครัฐบาล โดยจะแสดง ในรูปของสมการทางเศรษฐศาสตร์ได้ดังนี้

$$Y = C + S$$

$$S = Y - C$$

บทที่แล้วในบัญชีที่ 3 แสดงรายการสะสมทุนเบื้องต้นภายในประเทศ (DOMESTIC CAPITAL FORMATION) จะแสดงเป็นสองส่วนคือ การลงทุนจะเพิ่มมากขึ้นเท่าใดในหนึ่งปี และมีการออมจากภาคใดเท่าใด ซึ่งโดยรวมแล้วการลงทุนจะต้องเท่ากับการออม ดังขอยกตัวอย่างแสดงในตาราง

1. แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน (USE OF FUND)

การลงทุนสุทธิ (การลงทุน - ค่าเสื่อมราคา)	1,000,000
--	-----------

2. แหล่งที่มาของเงินทุน (SOURCE OF FUND)

การออมภาคครัวเรือน	500,000	
การออมภาคเอกชน	300,000	
การออมภาครัฐบาล	100,000	
การออมจากต่างประเทศ	<u>100,000</u>	1,000,000

เมื่อนพิจารณาการออมแล้วจะเกิดปัญหาขึ้นมาว่า ภาคครัวเรือนซึ่งเป็นภาคที่มีการลงทุนเพื่อสะสมทุนค่อนข้างน้อย ส่วนที่เหลือจะนำไปไหน บัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (FLOW OF

FUND) จะตอบปัญหาเหล่านี้ ซึ่งคำถามที่ถามข้างต้นก็จะเกี่ยวกับเรื่องการเคลื่อนย้ายเงินออม (MOBILIZE SAVING) จำเป็นจะต้องใช้สถาบันการเงิน (FINANCIAL INSTITUTION) เป็นสื่อกลาง นั่นก็คือการนำเงินที่เหลือไปลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) ในขณะที่ผู้ต้องการเงินไปลงทุนก็จะก่อหนี้ (LIABILITIES) ขึ้นมา จากจุดนี้เราสามารถสรุปได้ว่า การให้กู้โดยลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินสุทธิรวมของประเทศ จะต้องเท่ากับ การก่อหนี้สุทธิรวมของประเทศเช่นกัน ซึ่งหมายถึง แหล่งที่มาของเงินทุนจะเท่ากับแหล่งที่ใช้ไปของเงินทุนนั่นเอง ในรายละเอียดเกี่ยวกับว่าภาคใดเป็นผู้ จะกล่าวโดยละเอียดต่อไปในเรื่องของทฤษฎี แต่ในขณะนี้เราสามารถสรุปได้ว่าบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (FLOW OF FUND) เป็นเรื่องที่อธิบายต่อจากบัญชีการสะสมทุนเบื้องต้นของประเทศ (DOMESTIC CAPITAL FORMATION) ในบทบาทของภาคการเงิน (FINANCIAL SECTOR) โดยทำหน้าที่เคลื่อนย้ายเงินออมจากภาคเศรษฐกิจที่เหลือไปสู่ภาคที่มีความต้องการเงินลงทุน และเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาการเคลื่อนย้ายเงินทุน จะขอแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเงินทุน (SOURCE OF FUND) และแหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน (USED OF FUND) ดังมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน (USED OF FUND) จะหมายถึงช่องทางที่จะลงทุนประกอบด้วยอะไรบ้าง พอสรุปเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1. การลงทุนเพื่อการสะสมทุน (CAPITAL FORMATION)

2. การลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL INVESTMENT) เช่น พันธบัตร ตั๋วเงิน หุ้น เป็นต้น ตราสารเหล่านี้โดยรวมเรียกว่า สินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET)

3. การชำระหนี้

ในอีกด้านหนึ่งการได้มาของแหล่งเงินทุน (SOURCE OF FUND) จะมาจาก

1. การออม (SAVING)

2. การก่อหนี้^{สิน} (LIABILITIES)

3. การขายสินทรัพย์ทางการเงิน

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าการเคลื่อนเงินทุนของภาคเศรษฐกิจหนึ่ง ๆ จำเป็นจะต้องพิจารณาปัจจัยสองประการคือ

1. การลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินสุทธิ

2. การก่อหนี้^{สิน}สุทธิ

สาเหตุที่กล่าวมาว่าปัจจัยเคลื่อนย้ายเงินทุนมีสองตัวแปร คือการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินสุทธิและการก่อหนี้^{สิน}สุทธิ เพราะการลงทุนและการออมเป็นผลมาจากทางด้านเศรษฐกิจซึ่งก่อให้เกิดช่องว่างการออมในแต่ละภาคเศรษฐกิจ ดังนั้นการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินสุทธิ และการก่อหนี้^{สิน}สุทธิ จึงเป็นวิธีการในการเคลื่อนย้ายเงินทุน

บัญชีหนี้สิน

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
การจ่ายชำระหนี้ ^{สิน}	200	การก่อหนี้ ^{สิน}	300

จากบัญชีหนี้สิน จะเห็นว่าการก่อหนี้^{สิน}สุทธิมีค่าเป็นบวกหมายถึงในภาคนั้นเป็นภาคที่ขาดแคลน

เงินออมและได้ระดมเงินทุนจากภาคอื่น ๆ มาเท่ากับ 100 ถ้าในกรณีที่หนี้สินสุทธิลดลง จะหมายถึงว่าภาคนั้นเป็นภาคที่มีเงินออมเหลือและได้จ่ายเพื่อลดหนี้สินของตนเอง

บัญชีสินทรัพย์ทางการเงิน

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
การลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงิน	250	การขายสินทรัพย์ทางการเงิน	200

จากบัญชีสินทรัพย์ทางการเงิน ถ้าการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินสุทธิเป็นบวก หมายถึงมีการลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงิน มากกว่าการขายสินทรัพย์ทางการเงิน ดังนั้นในภาคนั้นจะเป็นภาคที่มีเงินออมเหลือ และนำเงินไปลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงิน 50

จากตัวอย่างทั้งบัญชีหนี้สินและบัญชีสินทรัพย์การเงิน จะเห็นว่า หนี้สินสุทธิเพิ่มขึ้น 100 หมายถึงมีการระดมเงินทุนเข้ามาในภาค ในขณะที่การลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินสุทธิเป็นบวกเท่ากับ 50 หมายถึงในภาคนั้นมีการใช้เงินทุนเพื่อลงทุนจะเห็นว่า

การระดมเงินทุนเข้ามาในภาคเท่ากับ 100

การใช้ไปของเงินทุนในภาคเท่ากับ 50

ดังนั้นการระดมเงินทุนเข้ามาจึงเท่ากับ $100 - 50 = 50$ นั่นก็จะเป็นการกำหนดค่าการเคลื่อนย้ายเงินออมได้ดังนี้

การลงทุนด้านการเงินสุทธิ = การลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงินสุทธิ - การก่อหนี้สุทธิ

การลงทุนด้านการเงินสุทธิ (NET FINANCIAL INVESTMENT) จะเป็นตัวกำหนดว่าในภาคใดจะเป็นภาคที่เป็นแหล่งเงินทุนและภาคใดเป็นแหล่งที่ได้รับเงินทุนมา

1. แนวความคิดและความเป็นมาของบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประชาชาติ (NATIONAL INCOME) และผลผลิต (OUTPUT) สามารถที่จะเห็นได้ชัดเจนในกรณีที่เศรษฐกิจเป็นเศรษฐกิจแบบแลกเปลี่ยนสินค้า (BARTER ECONOMIC) โดยปราศจากเครดิตทางการเงิน และปราศจากสิทธิในการถือครองทรัพย์สิน นั่นหมายถึงการสมดุลระหว่างการแลกเปลี่ยนสินค้ากับรายได้ ซึ่งจะต้องเท่ากันเสมอ เพราะประชาชนไม่สามารถรักษาความมั่งคั่งไว้ในรูปของสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) แต่ในความเป็นจริงของโลกปัจจุบัน บทบาทของสถาบันการเงิน (FINANCIAL INSTITUTE) เข้ามามีบทบาทในการแลกเปลี่ยนโดยการสร้างเครดิตและเครื่องมือทางการเงินต่าง ๆ ในการแลกเปลี่ยน เช่น ธนบัตร ตราสารทางการเงิน เป็นต้น ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน การเก็บรักษาความมั่งคั่งของประชาชน และเป็นการโอนย้ายการออมจากภาคหนึ่งไปสู่ภาคอื่น ๆ ได้ ตัวอย่างเช่น การออมจากผู้บริโภคก็จะผ่านสื่อกลางทางการเงิน (FINANCIAL INTERMEDIATE) เช่น ธนาคารพาณิชย์ เพื่อไปสู่ภาคที่ต้องการเงินทุน แต่อย่างไรก็ตาม ในรูปของการออมรวม (AGGREGATE SAVING) ของประเทศ จะต้องเท่ากับการลงทุนรวมของประเทศ (AGGREGATE INVESTMENT) ในกรณีที่เศรษฐกิจปิด แต่ถ้าเป็นเศรษฐกิจเปิดจะต้องรวมการออมจากต่างประเทศ (FOREIGN SAVING) เข้ามาด้วย

ในช่วงต้นของความพยายามที่จะใช้เทคนิคด้านการบัญชีมาใช้ในระดับชาติ เริ่มมาจากการจัดทำบัญชีดุลการชำระเงิน (BALANCE OF PAYMENT) โดยจะเป็นการจดบันทึกการค้าระหว่างประเทศ ในรูปของการส่งออกและการนำเข้าสินค้าและบริการ ตลอดจนการชำระเงินระหว่างประเทศไว้ในบัญชีดุลการชำระเงิน (BALANCE OF PAYMENT ACCOUNTS) บัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (FLOW OF FUND) ก็มีแนวคิดในลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่เป็นการพิจารณาการแลกเปลี่ยนของภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ และมีการ

เคลื่อนย้ายเงินทุนในด้านของการเปลี่ยนแปลงในการถือครองทางด้านสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) และการเปลี่ยนแปลงในด้านหนี้สิน (LIABILITIES)

นักเศรษฐศาสตร์ในยุคของพวกคลาสสิก จะมีแนวคิดของการแลกเปลี่ยนสินค้าและหันมาเน้นในด้านทฤษฎีของปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจที่จะทำให้เกิดการสมดุลในการแลกเปลี่ยนสินค้า โดยไม่ค่อยจะให้ความสนใจต่อบทบาทของสถาบันการเงินเท่าใด เมื่อเศรษฐกิจขยายตัวมากขึ้น สถาบันการเงินเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีพในระบบเศรษฐกิจ ก็ได้มีการให้ความสนใจกับนโยบายทางการเงิน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือควบคุมสถาบันการเงิน และเป็นเครื่องมือในการเร่งการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้รับการพัฒนาโดย จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (JOHN MAYNARD KEYNES) หลังจากนั้นรูปแบบของทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก นักเศรษฐศาสตร์เริ่มให้ความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้จ่ายบริโภค และการลงทุนถือสินทรัพย์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) และสินทรัพย์อื่น ๆ เพื่อกระจายความเสี่ยงในการลงทุน (PORTFOLIO MANAGEMENT) ในขณะที่เดียวกันผู้ที่ไม่มีเงินทุนของตัวเองก็ต้องหาวิธีเลือกใช้แหล่งเงินทุนให้ได้ประโยชน์สูงสุด การศึกษาของนักเศรษฐศาสตร์เหล่านี้รู้จักกันในชื่อว่า PORTFOLIO APPROACH ได้แก่ จอห์น อาร์ ฮิคส์ (JOHN R. HICK) เจมส์ โทบิน (JAME TOBIN)

ในปี พ.ศ. 2495 การศึกษาของศาสตราจารย์ มอริส เอ . โคเปแลนด์ (MORIS A. COPELAND) ได้ศึกษาบทบาทของการเคลื่อนย้ายเงินทุน ต่อพฤติกรรมทางด้านรายได้และรายจ่ายของเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นต้นแบบของการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (FLOW OF FUND) ต่อมาได้มีการพัฒนามากขึ้นโดย จี เอส ดอร์รานซ์ (G.S.DORRANCE) ได้พยายามจำแนกประเภทของเครื่องมือทางการเงินต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ โดยพยายามจำแนกเครื่องมือทางการเงินตามสภาพคล่อง นอกจากนี้ยังได้มี โฮส เมดเซน (HOST MADSEN) และคนอื่น ๆ ที่ได้พยายามจำแนกภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับระบบบัญชีรายได้ประชาชาติและระบบบัญชีการผลิต แต่บัญชีเศรษฐกิจเงินทุนเริ่มมีบทบาท ในการวางแผนและวิเคราะห์เศรษฐกิจมากขึ้น หลังจากที่ได้มีการประชุมในปี 2505 ชื่อว่า CONFERENCE ON THE FLOW OF FUNDS APPROCH TO SOCIAL ACCOUNTING

2. ทฤษฎีการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน

ในระบบเศรษฐกิจผลรวมของรายจ่ายรวมจะต้องเท่ากับรายได้รวมของประเทศ แต่ในแต่ละภาคเศรษฐกิจจะมีรายได้มากกว่ารายจ่าย หรือ รายจ่ายมากกว่ารายได้ก็ได้ ดังนั้นบทบาทของสถาบันการเงินจะเป็นผู้ทำหน้าที่เคลื่อนย้ายเงินทุนในภาคเศรษฐกิจ

ในกรณีที่รายได้ไม่พอกับรายจ่ายเพื่อการบริโภค (CONSUMPTION) และรายจ่ายลงทุนเพื่อการสะสมทุน ก็จะต้องมีการขาดดุลทางด้านการเงิน (FINANCIAL DEFICIT) จะต้องเป็นผู้กู้ยืมสุทธิ (NET BORROWER) หมายถึงจะต้องมีการกู้ยืมมากกว่าการให้กู้ยืม (ยกตัวอย่างเช่น การกู้ยืมจากธนาคาร หรือ การกู้ยืมเพื่อการบริโภค จะเป็นการกู้ยืม ในขณะที่ผู้บริโภคนำเงินไปฝากธนาคารจะถือว่าเป็นการให้กู้ยืม ดังนั้นการกู้ยืมสุทธิหมายถึงการกู้ยืมลบด้วยการให้กู้ยืม) ซึ่งจะหมายถึงการเพิ่มในด้านหนี้สินสุทธิ หรือ อาจจะมีการลดลงในด้านสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) โดยนำไปขาย เช่น พันธบัตร หุ้น เป็นต้น

ในกรณีที่รายได้มากกว่ารายจ่ายเพื่อการบริโภคและรายจ่ายในการสะสมทุน ก็จะต้องมีการเกินดุลทางด้านการเงิน (FINANCIAL SURPLUS) การกู้ยืมสุทธิจะเป็นบวก หมายถึงการให้กู้ยืมมากกว่าการกู้ยืม หรืออาจนำไปลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าบทบาทเบื้องต้นของระบบการเงินคือการโอนอำนาจซื้อจากสาขาที่เกินดุลไปสู่สาขาที่ขาดดุล การโอนเงินอาจเกิดขึ้นโดยตรงระหว่างผู้ให้ยืมกับผู้ยืม หรือเกิดขึ้นทางอ้อมโดยผ่านสถาบันการเงินก็ได้

เพื่อที่จะให้การศึกษาคัดเจนมากยิ่งขึ้นจะขอแสดงรายการในรูปของภาคครัวเรือนเป็นตัวอย่างว่ามีรายได้ รายจ่าย อะไรบ้าง และการออมจะอยู่ในรูปแบบใดบ้าง ดังตารางต่อไป

ตารางที่ 1

บัญชีรายได้ รายจ่ายของครัวเรือน^{1/}

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน					แหล่งที่ได้มาของเงินทุน				
	1	2	3	ยอดรวม		1	3	ยอดรวม	
1. ค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภค		70	25	5,000	1. ค่าจ้างและเงินเดือน	10		7,000	
2. ภาษีเงินได้				600	1. เงินโอน			200	
3. เงินสด	10	70		300	0. การกู้ยืมเพื่อบริโภค		25	700	
4. เงินฝากธนาคาร				1,500	1. หนี้สินอื่น ๆ			100	
5. กรมธรรม์ประกัน ชีวิต				140					
6. การลงทุนในหลัก ทรัพย์				400					
7. การให้กู้ยืมอื่น ๆ				60					
ยอดรวม	10	0		8,000		10	0	8,000	

1/อ้างแล้ว , "NATIONAL INCOME AND ECONOMIC ACCOUNTING" , หน้า 191

สาเหตุที่ไม่มีส่วนทุนและทรัพย์สินถาวรเพราะเป็นบัญชีบุคคลที่แสดงรายรับ รายจ่าย ภายใน 1 ปี เท่านั้น ดังนั้นบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนจะเป็นการแสดงยอดการเปลี่ยนแปลงในระยะ 1 ปี ซึ่งมีลักษณะที่เรียกตามเศรษฐศาสตร์ว่าเป็น FLOW มีใช้ STOCK

การแลกเปลี่ยนครั้งที่ 1 เริ่มแรกให้แรงงานได้รายได้มาจากค่าจ้าง 90 (รายการที่ 8) โดยได้มาในรูปของเงินสด 90 (รายการที่ 3)

การแลกเปลี่ยนครั้งที่ 2 ครว้เรือนใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค 70 (รายการที่ 1) โดยจ่ายเป็นเงินสดไป 70 (รายการที่ 3)

การแลกเปลี่ยนครั้งที่ 3 ครว้เรือนใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค 25 โดยใช้เครดิตจากการกู้ยืมเพื่อบริโภค 25 (รายการที่ 10)

สำหรับยอดรวมเป็นการรวมรายการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในระหว่าง 1 ปี โดยจะแสดงเป็นยอดรวมครั้งเดียว ไม่มีการแสดงรายละเอียด

ในกรณีที่การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) มากกว่าหนี้สิน (LIABILITIES) จำนวนที่แตกต่างกันจะเรียกว่า การลงทุนด้านการเงินสุทธิ (NET FINANCIAL INVESTMENT) ในภาคที่มีรายได้มากกว่ารายจ่าย ในภาคนั้นจะมีค่าเป็นบวก ในขณะที่ภาคที่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้จะมีค่าเป็นลบ แต่เมื่อรวมกันในทุกภาคเศรษฐกิจแล้ว การลงทุนด้านการเงินสุทธิ (NET FINANCIAL INVESTMENT) จะมีค่าเท่ากับศูนย์ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การลงทุนด้านการเงินสุทธิ (NET FINANCIAL INVESTMENT) เป็นเครื่องชี้ให้เห็นการเคลื่อนย้ายเงินทุนในภาคเศรษฐกิจอย่างไร โดยในภาคที่มีค่าเป็นลบ ย่อมแสดงว่าเป็นแหล่งที่ระดมเงินออมมาจากภาคเศรษฐกิจอื่น ในขณะที่ภาคเศรษฐกิจที่มีค่าเป็นบวกก็จะแสดงว่าเป็นภาคที่มีเงินออมเหลือเพื่อให้ภาคอื่นกู้ยืม

เพื่อที่จะทำให้นักศึกษาทำการศึกษได้สะดวกขึ้น ผู้เขียนจะขอสรุปรายการต่าง ๆ ให้น้อยลง ทำให้สะดวกแก่การศึกษาโดยจะกำหนดให้

ค่าใช้จ่าย = ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค + ภาษีเงินได้

สินทรัพย์ทางการเงิน = ยอดรวมของรายการที่ 3 ถึง 7

รายได้ = ค่าจ้างและเงินเดือน + เงินโอน

หนี้สิน = การกู้ยืมเพื่อการบริโภค + หนี้สินอื่น ๆ

บัญชีใหม่ที่ได้

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
1. ค่าใช้จ่าย	5,600	3. รายได้	7,200
2. สินทรัพย์ทางการเงิน	2,400	4. หนี้สิน	800
รวม	<u>8,000</u>	รวม	<u>8,000</u>

เมื่อกำหนดให้

การลงทุนด้านการเงินสุทธิ = สินทรัพย์ทางการเงิน - หนี้สิน

จะได้บัญชีใหม่ดังนี้

บัญชีใหม่ที่ได้ (รายได้ รายจ่ายของครัวเรือน)

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
1. ค่าใช้จ่าย	5,600	3. รายได้	7,200
2. การลงทุนด้านการเงินสุทธิ	1,600		
รวม	<u>7,200</u>	รวม	<u>7,200</u>

จากตัวอย่างบัญชีรายได้รายจ่ายของครัวเรือน ได้สมมติว่าไม่มีการสะสมทุน ในรายการใช้จ่ายของครัวเรือน แต่ในความเป็นจริงที่นักศึกษาได้เรียนในเรื่องก่อน จะทราบว่า การสะสมทุนของครัวเรือนจะอยู่ในรูปที่อยู่อาศัย ดังนั้นเมื่อรวม 3 ภาคเศรษฐกิจกัน ได้แก่ ภาคครัวเรือน ภาคธุรกิจ และภาครัฐบาลแล้ว จะได้ตารางสรุปดังนี้

บัญชีเศรษฐกิจเงินทุนรวมทุกภาค

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
1. ค่าใช้จ่าย	XX	4. รายได้	XX
2. การลงทุน	XX		
3. การลงทุนด้านการเงินสุทธิ	XX		
รวม	<u>XXX</u>	รวม	<u>XXX</u>

การจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนรวมทุกภาค ที่ผู้เขียนได้แสดงไว้เป็นแนวทางที่จะอธิบายจากบัญชีรายได้ รายจ่าย ของแต่ละภาคเศรษฐกิจ แล้วจึงเชื่อมโยงกับภาคการเงิน เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นความสัมพันธ์ของบัญชีรายได้ประชาชาติและบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน แต่ในการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนโดยทั่วไปจะไม่แสดงบัญชีรายได้ รายจ่าย ของภาคเศรษฐกิจ จะแสดงโดยการยกยอดบัญชีรายได้ รายจ่าย ในรูปของเงินออม และจะแสดงการแลกเปลี่ยนในภาคการเงินที่เกิดขึ้นเพื่อแสดงการเคลื่อนย้ายเงินออม โดยจะกล่าวอย่างละเอียดในช่วงต่อไป ดังนั้นเราจะมาสรุปความสัมพันธ์ในบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน ในด้านการออมและการลงทุน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับภาคการเงินได้เป็นสูตรดังนี้

สูตรที่ 1

การออมเบื้องต้น + การเพิ่มขึ้นในหนี้สิน = การสะสมทุนเบื้องต้น + การลงทุนด้านการเงินภายในประเทศ

(GROSS SAVING) + (INCREASE IN LIABILITY) = (GROSS DOMESTIC CAPITAL FORMATION) + (INCREASE IN FINANCIAL ASSET)

สูตรที่ 2

การออมเบื้องต้น = การสะสมทุนเบื้องต้นในประเทศ + การลงทุนด้านการเงินสุทธิ

(GROSS SAVING) = (GROSS DOMESTIC CAPITAL FORMATION) + (NET FINANCIAL INVESTMENT)

สูตรที่ 3

ในกรณีที่เพิ่มการยอมรับสินค้าทุนเคลื่อนย้าย (CAPITAL TRANSFER) ในระบบบัญชี
สมการจะเปลี่ยนเป็น

$$\text{การออมเบื้องต้น} + \text{สินค้าทุนเคลื่อนย้าย} / = \text{การสะสมทุนเบื้องต้น} + \text{การลงทุนด้านการ} \\ \text{ภายในประเทศ} \qquad \qquad \qquad \text{เงินสุทธิ}$$

$$\text{(GROSS SAVING) + (NET CAPITAL TRANSFER RECEIVED)} = \text{(GROSS DOMESTIC CAPITAL FORMATION) + (NET FINANCIAL INVESTMENT)}$$

2/ ในบางครั้งเรียกว่าเงินทุนโอนสุทธิ (NET CAPITAL FORMATION) หมายถึง
การโอนทรัพย์สินระหว่างสถาบันต่าง ๆ ในระบบบัญชีประชาชาติ ถ้าเป็นระบบเศรษฐกิจที่
ไม่มีการติดต่อกับต่างประเทศ รายการเงินทุนโอนสุทธิจะเท่ากับศูนย์ ในระบบเศรษฐกิจที่มี
การติดต่อกับต่างประเทศ รายการเงินทุนโอนที่รับมาจากต่างประเทศจะเป็นแหล่งสะสมทุน
ที่อิสระของประเทศแหล่งหนึ่ง เช่นเดียวกับการยืมเงินจากต่างประเทศสุทธิ ซึ่งจะจัดได้ว่า
เป็นส่วนเงินออมจากต่างประเทศ (FOREIGN SAVING)

รายการเงินทุนโอนเป็นรายการที่ไม่มีผลตอบแทนกลับคืน ซึ่งไม่ใช่เป็นการเพิ่มรายได้
แก่ผู้รับ หรือลดรายได้ของผู้จ่าย การโอนเงินทุนจะมีผลโดยตรงต่อปริมาณทรัพย์สินของ
ผู้รับและผู้จ่าย แต่ในทางปฏิบัติอาจมีการปะปนกันระหว่าง CURRENT TRANSFER และ
CAPITAL TRANSFER โดยผู้จ่ายเงินอาจถือว่าเป็น CURRENT TRANSFER แต่ผู้รับอาจ
คิดว่าเป็น CAPITAL TRANSFER ตัวอย่างการโอนเงินทุน (CAPITAL TRANSFER)
การให้สินค้าทุน สำหรับรัฐบาลระหว่างประเทศ โดยอาจมีเงินช่วยเหลือเพื่อแก้ปัญหา
การขาดดุลการค้า ดังนั้นควรมีการแยกเงินทุนโอนของรัฐบาลออกเป็น รายการแลกเปลี่ยน
กับหน่วยเศรษฐกิจภายในประเทศ กับหน่วยเศรษฐกิจต่างประเทศ สำหรับประเทศไทย
ไม่ได้มีการแบ่งแยกรายการนี้ไว้ จึงไม่มีการแสดงรายการนี้ไว้ในการศึกษา

การจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (FLOW OF FUND) จะจัดทำแต่ละภาคเศรษฐกิจให้เรียบร้อยก่อน จึงจะนำมารวมเป็นบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนรวม โดยจะจัดทำแต่ละภาค เช่น ภาครัฐบาล โดยอาจจะแบ่งออกเป็นภาคย่อย ๆ ลงไปอีก เป็นรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น และจะต้องจัดทำของภาคครัวเรือน และภาคเอกชนให้ครบถ้วน ภาคเศรษฐกิจทั้งสามภาค นักศึกษาก็ควรจะเข้าใจได้ว่ามาจากการแบ่งภาคเศรษฐกิจในการจัดทำบัญชีรายได้ประชาชาติ และมีการจัดเก็บข้อมูลต่อเนื่องมาจนถึงการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน แต่ในการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนจะต้องมีการกั้มและการให้กั้ม เพื่อที่จะได้เป็นสื่อกลางในการเคลื่อนย้ายเงินออมจากภาคที่ขาดแคลน ดังนั้นภาคสถาบันการเงิน (FINANCIAL INSTITUTIONS) จะต้องแยกออกมาเป็นอีกสาขาหนึ่งเพื่อจะได้แสดงบทบาทในการเป็นสื่อกลางทางการเงิน

การจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน จะแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ บัญชีส่วนที่มีใช้การเงิน (NON-FINANCIAL ACCOUNTS) และบัญชีด้านการเงิน (FINANCIAL ACCOUNT)

บัญชีส่วนที่มีใช้การเงิน (NON FINANCIAL ACCOUNTS) จะประกอบด้วย บัญชีการออม (SAVING ACCOUNT) บัญชีสะสมทุนเบื้องต้น (GROSS CAPITAL FORMATION ACCOUNT) และการซื้อขายที่ดินสุทธิ (PURCHASE OF LAND , NET)

บัญชีการออม จะแสดงการออมเบื้องต้นของแต่ละภาคเศรษฐกิจในระยะเวลา 1 ปี ได้ข้อมูลจากบัญชีรายได้ประชาชาติ การออมเบื้องต้นของแต่ละภาคเศรษฐกิจ ได้มาจากรายได้หักด้วยค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภค (ซึ่งไม่รวมค่าเสื่อมราคา) และบวกด้วยเงินโอนและเงินอุดหนุนสุทธิ (NET CURRENT TRANSFER)

บัญชีสะสมทุนเบื้องต้น แสดงถึงรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการซื้อสินค้าประเภททุติยภูมิอายุการใช้งานเกินกว่า 1 ปี ซึ่งประกอบด้วย เครื่องจักรเครื่องมือ อุปกรณ์สิ่งก่อสร้างและการเปลี่ยนแปลงมูลค่าของสินค้าคงคลัง การบันทึกการขายสินค้าประเภททุติยภูมิในบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนเป็นการบันทึกมูลค่าสินทรัพย์ประเภททุติยภูมิซื้อใหม่และรายการส่วนเปลี่ยนแปลงของสินค้าคงคลังนั้น เป็นมูลค่าของสินค้าคงคลังปลายปี หักด้วยสินค้าคงคลังต้นปี

การซื้อขายที่ดินสุทธิ เป็นการบันทึกมูลค่าการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินระหว่างภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายการทางการเงินของภาคเศรษฐกิจนั้น ๆ

บัญชีด้านการเงิน การจัดรายการด้านสินทรัพย์ทางการเงิน และหนี้สินทางการเงิน จะเป็นอย่างไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับเครื่องมือทางการเงินที่นิยมใช้กันอย่างไรในประเทศนั้น ๆ ว่ามีอะไรบ้าง และในอนาคตจะมีเครื่องมือใหม่ ๆ เกิดขึ้นอีกมากน้อยเพียงใด

นักศึกษาเมื่อพิจารณาการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนของประเทศไทยแล้ว อาจเกิดความสับสนว่า การจัดทำมีความต่อเนื่องจากการจัดทำบัญชีรายได้ประชาชาติอย่างไร โดยเฉพาะบัญชีรายได้ รายจ่ายของครัวเรือน และบัญชีรายได้ รายจ่ายของรัฐบาล ดังนั้นเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการศึกษาจะขอใช้ตัวอย่างเดิมจากตัวอย่างที่ได้ยกมาในตอนต้น และเพื่อที่จะได้ปรับรูปแบบบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนให้เหมือนกับการจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยจะขอแสดงความสัมพันธ์ออกเป็น 3 บัญชีคือ

1. บัญชีรายได้ รายจ่าย (INCOME AND OUTLAY ACCOUNT)

2. บัญชีการลงทุน (INVESTMENT ACCOUNT)

3. บัญชีการเงิน (FINANCIAL ACCOUNT)

ตัวอย่างจะขอใช้ตัวอย่างเดิมจากตารางที่ 1 (บัญชีรายรับ รายจ่ายของครัวเรือน) นักศึกษาอาจคิดว่าบัญชีทั้ง 3 รายการเป็นบัญชีใหม่ แต่แท้จริงแล้วเป็นการแยกบัญชีรายรับ รายจ่ายของครัวเรือนออกเป็น 3 บัญชีเท่านั้น โดยใช้หลักการลงบัญชีในการแยก ในตอนต้น บัญชีรายรับ รายจ่ายของครัวเรือน ได้สมมติให้ว่าไม่มีการลงทุนของภาคครัวเรือนเลย ดังนั้นการออมทั้งหมดจะนำไปลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) ทมด เท่ากับ 1,600 แต่ในตัวอย่างนี้จะสมมติให้มีการลงทุนเบื้องต้น 1,500 และมีค่าเสื่อมสะสม 400 หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าให้มีการลงทุนสุทธิเท่ากับ 1,100 และเงินที่เหลือ

จะนำไปลงทุนด้านการเงินสุทธิ (NET FINANCIAL INVESTMENT) 500 โดยถือว่าเป็นการลงทุนเพิ่มในสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) 500 ดังนั้นบัญชีจะมีรายละเอียดบัญชีการลงทุนเพิ่มขึ้นมา

บัญชีที่ 1. บัญชีรายรับ รายจ่าย

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
1. ค่าใช้จ่าย	5,000	5. ค่าจ้างและเงินเดือน	7,000
2. ภาษีเงินได้	600	6. เงินโอน	200
3. เงินออม(ยกไป)	1,600		
4. รวมรายจ่ายและเงินออม	<u>7,200</u>	7. รวมรายรับ	<u>8,000</u>

บัญชีที่ 2 บัญชีการลงทุน

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
8. การสะสมทุนเบื้องต้นในประเทศ	1,500	11. เงินออม(ยกมา)	7,000
9. การลงทุนด้านการเงินสุทธิ(ยกมา)	500	12. ค่าเสื่อมราคา	400
10. รวมรายจ่ายและเงินออม	<u>2,000</u>	7. รวมรายรับ	<u>2,000</u>

บัญชีที่ 3 บัญชีการเงิน

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
14. เงินสด	1,500	20. การกู้ยืมเพื่อบริ โภค	700
15. เงินฝากธนาคาร	-40	21. หนี้สิน	400
16. กรมธรรม์ประกันชีวิต	140		
17. การลงทุนในหลักทรัพย์	600		
18. การให้กู้ยืม	300	22. การลงทุนตั้งการเงินสุทธิ(ยกไป)	500
19. เพิ่มขึ้นในสินทรัพย์ทางการเงิน ในระยะเวลา 1 ปี	<u>1,600</u>	23. รวมหนี้สิน	<u>1,600</u>

บัญชีที่ 1 และบัญชีที่ 2 ในบางครั้งเรียกว่าบัญชีภาคมิใช่การเงิน (NON-FINANCIAL ACCOUNT) สำหรับบัญชีที่ 1 บัญชีรายรับ รายจ่าย จะเป็นการยกยอดค่าใช้จ่าย รายได้ และเงินออม มาจากบัญชีรายได้ประชาชาติ (กรณีของประเทศไทย)

บัญชีที่ 3 บัญชีการเงิน จะเป็นรายการที่หายอดสุทธิหลังจากที่ครัวเรือนมีรายได้และหักค่าใช้จ่ายแล้ว เงินออมจะเข้าไปในการลงทุนและกระจายลงทุนในสินทรัพย์ทางการเงิน (FINANCIAL ASSET) ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางด้านหนี้สิน ให้มีผลตอบแทนสูงสุดตามหลักการกระจายความเสี่ยง (PORTFOLIO MANAGEMENT) โดยให้มีความเสี่ยงน้อยสุด ดังนั้นยอดในบัญชีนี้จะแสดงผลสุทธิ ณ วันสิ้นปีเท่านั้น จึงทำให้มูลค่าในรายการแตกต่างจากบัญชีรายรับ รายจ่ายของครัวเรือน ซึ่งแสดงรายการ ณ วันสิ้นปีเท่านั้น

บัญชีที่ 2 บัญชีการลงทุน เป็นการยกยอดเงินออมจากบัญชีรายรับ รายจ่ายมา และยกยอดการลงทุนด้านการเงินสุทธิ (NET FINANCIAL INVESTMENT) มาจากบัญชีการเงิน

เมื่อพิจารณابัญชีเศรษฐกิจเงินทุนของประเทศไทย จะพบว่า บัญชีที่ 1 บัญชีรายรับ รายจ่าย จะถูกตัดออกเพราะไม่ได้แสดงรายการที่ต้องการจะให้อยู่ในบัญชีเศรษฐกิจเงินทุน (FLOW OF FUND) จะเหลืออยู่เพียงบัญชีที่ 2 และ 3 เท่านั้น ต่อจากนี้ไป จะขอยกตัวอย่างบัญชีเศรษฐกิจเงินทุนของไทย ที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ มาใช้ในการศึกษา

บัญชีเศรษฐกิจเงินทุนภาคครัวเรือน ปี พ.ศ. 2533

หน่วย : ล้านบาท

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
1. การสะสมทุนเบื้องต้นในประเทศ	146,234	2. การออมเบื้องต้น	193,897
2. การซื้อขายที่ดินสุทธิ	(55,131)		
3. การลงทุนด้านการเงินสุทธิ	102,794		
รวม	<u>193,897</u>	รวม	<u>193,897</u>

บัญชีเศรษฐกิจเงินทุนภาคคนิตบุคคลและรัฐวิสาหกิจ ปี พ.ศ. 2533

หน่วย : ล้านบาท

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน	แหล่งที่ได้มาของเงินทุน
1. การสะสมทุนเบื้องต้นในประเทศ 1.1 นิตบุคคล 602,653 1.2 รัฐวิสาหกิจ <u>67,354</u> 670,007	5. การออมเบื้องต้น 5.1 นิตบุคคล 241,514 5.2 รัฐวิสาหกิจ <u>49,691</u> 291,205
2. การซื้อขายที่ดินสุทธิ 2.1 นิตบุคคล 53,185 2.2 รัฐวิสาหกิจ <u>680</u> 53,865	
3. การลงทุนด้านการเงินสุทธิ (447,511)	
4. สกิตติผลขาดเคลื่อน <u>14,84</u>	
รวม <u><u>291.20</u></u>	รวม <u><u>291,205</u></u>

บัญชีเศรษฐกิจเงินทุนภาครัฐบาล ปี พ.ศ. 2533

หน่วย : ล้านบาท

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
1. การสะสมทุนเบื้องต้นในประเทศ		5. การออมเบื้องต้น	
1.1	รัฐบาลกลาง 62,772	5.1	รัฐบาลกลาง 170,071
1.2	รัฐบาลท้องถิ่น <u>5,784</u> 68,556	5.2	รัฐบาลท้องถิ่น <u>10,362</u> 180,433
2. การซื้อขายที่ดินสุทธิ			
2.1	รัฐบาลกลาง 1,197		
2.2	รัฐบาลท้องถิ่น <u>-</u> 1,19		
3. การลงทุนด้านการเงินสุทธิ 110.68			
4. สถิติตลาดเคลื่อน			
รวม <u>180,43</u>		รวม <u>180,433</u>	

บัญชีเศรษฐกิจเงินทุนภาคการเงิน ปี พ.ศ.2533

หน่วย : ล้านบาท

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
1. การสะสมทุนเบื้องต้นในประเทศ	10,938	5. การออมเบื้องต้น	38,283
2. การซื้อขายที่ดินสุทธิ	69		
3. การลงทุนด้านการเงินสุทธิ	48,205		
4. สถิติตลาดเคลื่อน	(20,929)		
รวม	<u>38,283</u>	รวม	<u>38,283</u>

บัญชีเศรษฐกิจเงินทุนภาคต่างประเทศ ปี พ.ศ.2533

หน่วย : ล้านบาท

แหล่งที่ใช้ไปของเงินทุน		แหล่งที่ได้มาของเงินทุน	
1. การลงทุนด้านการเงินสุทธิ	185,832	5. การออมจากต่างประเทศ	185,832
รวม	<u>185,832</u>	รวม	<u>185,832</u>